

I. Nevelési koncepció

Szeptember 9., szerda, 17 óra

Az öreg villamos csikorogva fékezett, és László leugrott a lépcsőről. Az eső elállt, és a sápadt nap sugarai áttörtek a felhőkön. A pocsolyák a piszkos macskakövön visszatükrözték a kék ég foszlányait. Az első száraz levelek már megjelentek, de a szeptember még nem búcsúzott el a nyártól.

László a pocsolyákat kerülgetve, jókora lépésekkel indult keresztül az úton a nagy, sötét, szürke épületek felé. Magas volt, sovány, és egy régi bőrkabátot viselt, amely túl nagy volt rá. Hosszú nyaka tetején ülő keskeny, csontos arcával, sűrű barna hajával, kis fémkeretes szemüvege mögötti csillogó szemével és pipaszár lábával olyan volt, mint valami gázlómadár.

Belépett az épület földszintjére, és a professzor nevét kereste a postaládákon – Keszeli János, ötödik emelet, balra. Kettesével vette a lépcsőket, így gyorsan elérte a kifakult falú lépcsőfordulót. Kinyílt az ajtó, mögötte egy meglehetősen apró termetű ember állt, kerek arca fölött egy tincs ősz haj. Egyszerűen öltözködött: szövetnadrágot és magasnyakú pulóvert viselt. László újra meglepődött vastag szemüvege mögött csillogó szemén.

– Szervusz, László! Láttam az ablakból, hogy jössz. Jól van, időben vagy. Gyere bel!

László megrázta a professzor kezét, és belépett az apró lakásba, ahol Keszeli János egyedül lakott.

– Add ide a kabátod, László, és foglalj helyet. Kérsz egy csésze teát?

László igennel válaszolt, és körülnézett a lakásban. Két ablak világította meg a helyiséget, amely egyszerre volt hálószoba és nappali. A hátsó ajtó egy kicsi konyhába vezetett. A szoba minden zuga tele volt halmozva könyvekkel és folyóiratokkal. Különböző országok bélyegeivel ellátott borítékok tucatjai heverték az asztalon, amelyen egy öreg Olympia írógép foglalt büszkén helyet. Az elnyútt kanapéról egy összegömbölyödött szürke macska pillantott Lászlóra, majd folytatta sziesztáját.

Keszeli János valamikor kiemelkedő pszichológiai professzor volt, azonban a múlt rendszerrel való szembenállása tíz évnyi kényszermunkájába került. Szabadulása után más lehetőség híján betanított munkásként dolgozott egy gyárban, hogy megkeresse a napi betevőt. A mostani kormány egy kevés nyugdíjat és lakást adott neki. László nagyra becsülte, és mentorának tartotta.

A professzor visszatért a szobába, két csészét hozott egy tálcán, valamint egy teáskannát, egy tejeskancsót és egy tálkában kekszet.

– Bocsáss meg a rendetlenségért, de egy csomó levelet kapok Nyugat-Európából az egyetemi barátaimtól, akik szeretnék tudni, hogy hogyan mennek itt a dolgok. Nagyon sok munka válaszolni nekik. Kérsz tejet?

– Igen, köszönöm – válaszolta László.

László kortyolt egyet a teájából, és elkezdte elmagyarázni látogatásának okát. Elő kell készítenie a Programbizottság első, egész hétvégés találkozóját, és szeretné tudni, hogyan fogjon hozzá.

– Ki kell dolgoznotok egy új ifjúsági programot, ugye? – kérdezte az idős professzor.

– Igen. Amióta elkezdtek, néhány a ‘30-as évekből származó emlékekkel dolgozunk, de már ideje lenne modernizálni a mozgalmat, hogy tényleg megfeleljen a mai fiatalok igényeinek. Tele vagyunk ötletekkel, de nincs munkamódszerünk. Biztos vagyok benne, hogy ön tud segíteni.

Keszeli János pár pillanatig nem szólt. Ivott egy kis teát, mielőtt megszólalt:

– Azt hiszem, először is válaszolnotok kell egy kérdésre, mégpedig erre: Mi az a cserkészszövetség?

László szemmel láthatóan meglepődött:

– Ööö... Egy szövetség? Ez elég egyértelmű. Az emberek összejönnek, és egyesítik erőiket, hogy közösen csináljanak valamit.

– Igen, de miért egyesítik erőiket? Mi ösztönzi őket, hogy így tegyenek? Manapság az emberek végre szabadok ebben az országban. Senki és semmi sem képes őket arra kényszeríteni, hogy egy mozgalomhoz csatlakozzanak. Így aztán kell valami, ami motiválja őket, hogy így tegyenek.

– Igen, persze. A közös cél.

– És mi az, László?

– Mi?

Keszeli János letette a csészéjét az asztalra.

– Mi az a cél, ami arra motiválja a szövetséged tagjait, hogy... „egyesítsék erőiket”?

– A cserkészzet, természetesen. Elhatároztuk, hogy létrehozunk egy

cserkészsövetséget.

László nagyon nem látta, hogy a professzor hová akar kilyukadni. Keszeli János folytatta:

– Ha az emberek futballozni akarnak, alapítanak egy sportegyesületet. Ha az emberek cserkészek akarnak lenni, alapítanak egy cserkészsövetséget. A kettő egy és ugyanaz, nem?

– De!

– Én azt hiszem, hogy nem – válaszolta a professzor egy pillanatnyi csöndet követően. – A futball vagy bármelyik sportág szabályai egyszerűek és következetesek, de nálatok ez másként van. Ezt az is bizonyítja, hogy ki kell dolgoznotok egy cserkészprogramot, ami a futball vagy a kosárlabda esetében nem lenne szükséges.

László kezdte látni, hová is szeretne a professzor eljutni.

– Értem, mire gondol. A sportnak pontos szabályai vannak és egyszerű rendje. Mindössze létre kell hozni egy csapatot és edzeni, hogy a mérkőzéseken is játszani lehessen. A cserkészlet esetében viszont bonyolultabbak a dolgok. Az általános elveket alkalmazni kell az egyedi helyzetre.

– Pontosan – erősítette meg a professzor. – A cserkészlet célját, elveit és módszerét nemzetközi szinten határozták meg, de ezeket a hazai viszonyokra kell alkalmaznotok.

– Éppen ez a célunk.

– Lehet, hogy tévedek – tette hozzá a professzor –, de az a benyomásom, hogy a szövetségetek legtöbb tagjának az volt a célja, hogy visszaállítson valami olyasmit, ami a múltban létezett... ez amolyan „restauráció”.

– Így van. Sokakat közülünk, különösen az öregebb cserkészeket az a vágy hajtja, hogy újra felépítsék a régi cserkészsövetséget. Ez teljesen normális. Vannak viszont mások, például Éva meg én, akik azt gondoljuk, hogy a tegnapi cserkészletét modernizálni kell, hogy megfeleljen a mai fiatalság nevelési igényeinek.

– Így tehát legalább kétféle, eléggé különböző motivációja van a tagjaitoknak – jegyezte meg a professzor. – Néhányan szeretnék visszaállítani a cserkészletet olyanná, mint amilyen azelőtt volt, míg mások szeretnék a jelenlegi igényekhez alakítani. De mik ezek az igények? Létrehoztatok egy szövetséget, amelyhez szabadon csatlakoznak az emberek, de a közös cél nincs

mindenki számára elfogadhatóan meghatározva. Nem így van? Nem lehet, hogy ebben az esetben a tagjaitokat összetartó kötelékek gyöngék és törékenyek? Nem lehet, hogy fennáll a kockázata, hogy a legcsekélyebb rántásra elszakadnak?

– Azt mondja, első feladatunk az kellene, hogy legyen, hogy világosan megfogalmazzuk a szövetség célját, és biztosítsuk, hogy mindenki egyetértsen vele?

– De legalábbis a többség. Pontosan, László. Látod, egy önkéntesekből álló szövetség valami olyasmi, ami idehaza egy kicsit rossz érzéseket kelt az emberekben. Ahhoz, hogy szilárd alapokra helyezhessük, egy ilyen szövetségnek biztosítania kell, hogy minden tagja ugyanazt értse a célokon, a fogalmakon és a szervezeti kultúrán. Ez hosszú és nehéz folyamat.

– Róma sem egy nap alatt épült fel.

– Helyes. De egy erős ház megépítéséhez biztosnak kell lennünk benne, hogy az alapok szilárdak.

– Akkor tehát nem elég kinyilvánítani, hogy cserkészek akarunk lenni, és észben tartani a célokat, az alapelveket és a cserkészmódszert?

– Azt hiszem, nem. Fel kell vázolnotok valami általános tervet, amelyben le van fektetve, hogy mit akartok együtt elérni itt, ebben az országban.

– Értem – mondta László.

– És van még valami – tette hozzá Keszeli professzor.

– Éspedig?

– A második fontos kérdés, amely így hangzik: Mi az a nevelés?

– Micsoda?

– Az a célod, hogy egy nevelő mozgalmat fejlessz, nem?

– De igen, persze.

– Ezért meg kell válaszolnod a kérdést: Mit jelent a nevelés ma, ebben az országban? És hogyan lehet a cserkészlet segítségével nevelni? Hogyan határoznád meg a nevelést, László?

– A nevelés valami oktatás-félét jelent, nem?

– Az az oktatás. A nevelés valami más. Látod ezt a kis könyvet? Ez *Az alapító nyomdokain*, egy idézetgyűjtemény Baden-Powelltól, Mario Sica állította

össze. Az egyik levelezőtársam küldte, amikor megtudta, hogy érdekel a cserkészzet. Figyeld, hogy Baden-Powell hogyan határozza meg a nevelést: „*A helyes nevelés útja, hogy minden diák maga tanuljon, abehelyett, hogy sablonos módon, a tudás belesulykolásával oktatnák.*”¹

– Ez nagyon modern elképzelés!

– Igen. Sőt, Baden-Powell rendkívül kritikus volt kora iskolarendszerével szemben. A Headquarters Gazette, az ottani Vezetők Lapja egyik 1913-as cikkében ezt írja:

Abhoz, hogy jó polgárokká neveljük ifjúságunkat, a következőket kell fejleszteniünk: 1. Jellem; 2. Műveltség. Fontossági sorrendben vannak felsorolva. A 2. számút az iskolában tanítják. Az 1. számút a diákoknak maguknak kell fejleszteniük az iskolai órákon kívül, környezetüknek megfelelően. Az 1. számú pontosan az, amit a cserkészmozgalom adni törekszik. A képzés két fő módszere: 1. Neveléssel: vagyis az egyes fiú „kibontakoztatásával”, becsúgyat és lelkesedést adva neki, hogy magának tanuljon. 2. Utasítással: vagyis a fiúba tudás belepréslésével és belekalapálásával. Túlságosan is gyakran a 2. számú a szabály. A cserkészmozgalomban az 1. számút használjuk.”

– Tehát Baden-Powell alapvető különbséget tett az iskolarendszer és a cserkészzet között? – kérdezte László.

– Úgy tűnik, nem? Ez nyilván jól megalapozott volt, amikor leírta. Manapság másként vannak a dolgok, és már nem lehet ilyen radikális különbséget tenni. De nem ez a legfontosabb. Szókratészhez hasonlóan Baden-Powell is azt tartotta, hogy az igazi tudás belülről jön, személyes folyamat eredményeként:

*A lélek belülről nevelődik, vagyis magától növekszik; nem lehet kívülről, könyvekben található utasításokkal és szabályokkal mesterségesen fejleszteni.*²

– Nem is mondhatta volna világosabban! – kiáltott fel László. – Ezt el kellene olvasnia néhány vezetőnknek. Mégis van még egy kérdésem. Baden-Powell azt hangsúlyozza, hogy a jellem fejlesztése a nevelés elsődleges célja. De mit ért pontosan „jellem” alatt?

– Ez nagyon érdekes kérdés, amelyet később kétségtelenül mélyebben kell megválaszolnunk. Azt gondolom, Baden-Powell nézetei szerint a „jellem” fogalma megfelel a görög filozófusok, Arisztotelész vagy Platón „értelem” és „bölcesség” fogalmainak. A jellemes ember felelős önmagáért, megbízható, képes a nehézségekkel szembenézni, és egyedül döntéseket hozni.

¹ Mario Sica, *Footsteps of the Founder*, Editrice Ancora Milano

² Robert Baden-Powell, *Girl Guiding*

– Képes a saját útját járni a mindennapi életben...

– Pontosan. És ez, azt hiszem, manapság nagyon fontos nálunk, nem gondolod?

László bólintott:

– Sokan tényleg teljesen eltévednek újra megtapasztalt szabadságukban. Eltűntek a viszonyítási pontjaik. Belekapaszkodnak minden hitbe. Nyugat-Európából és Amerikából egy csomó furcsa szekta jelenik meg és hódít.

– Ez kihívás a jövőre nézve, László. Nem lehet demokráciát építeni egy bizonyos minőségű polgár nélkül. Ez a fő feladat, amelyet a cserkésznek ki kell tűznie maga elé: kifejleszteni azt az új polgárt, amelyre hazánknak szüksége van.

– Ez egy kicsit nagyratörő!

– De a programotoknak muszáj nagyratörőnek lennie, ha minőségi embereket akartok magatok köré gyűjteni.

– Van egy probléma, mégpedig elég komoly. Sok vezetőnk fél a jövőtől, és nem mer olyan célokat kitűzni, amelyeket esetleg nem képes elérni.

– Igazad van. Nem szabad megvalósíthatatlan célok kitűzésével megijeszteni az embereket. A koncepciótoknak összhangban kell állni a módszerrel és az eszközökkel, amelyeket meg tudtok szerezni. Mindazonáltal helyénvaló és szükséges az ambiciózus cél, látva a hazánkban uralkodó helyzetet.

László jegyzetfüzetet és tollat vett elő.

– De a nevelés nem jelenti a fiataloknak bizonyos mennyiségű érték átadását is? Sokan közülünk, különösen az idősebbek, nagy hangsúlyt fektetnek erre. Sőt, a legutóbbi közgyűlésen nagyon éles vita volt a két irányzat között: egyrészt azok, akik egyszerűen szeretnék átvenni azt a modellt, amit néhány nyugati cserkészszövetség mutatott nekünk (dánok, svédek vagy angolok), miközben a másik oldalon azok, akik visszautasítanak mindenilyen befolyást, és meg akarják őrizni a nemzeti hagyományokat.

– Igen, igazad van – ismerte el a professzor. – Minden társadalomnak újra kell termelnie önmagát, és az új nemzedékeknek szükségük van az elődök tapasztalatára. Nem törölhetik el a múltat, és nem is vehetnek át egyszerűen külföldi modelleket egy az egyben, még akkor sem, ha modernnek tűnnek. Természetesen ma nyitott társadalomban élünk. Hiábavaló és veszélyes volna bezárkózni és elutasítani minden külső hatást. Másrészt a mi helyzetünk

egyedi. Hiba lenne itthon vakon alkalmazni a dán, a svéd vagy a brit receptet. Tisztában kell lennünk vele, hogy minden nevelés az emberi történelemben van ágyazva, és a mi történelmünk egyedi. Más szempontból viszont, ha a nevelés célja a megszerzett tapasztalatok átadása, akkor természetesen el kell fogadni, hogy a tapasztalatok változnak a nemzedékekkel. A filozófus Hegel azt tanítja, hogy a történelem folyóhoz hasonlít. Egy adott időben a víz mozgását nem csak a folyó korábbi folyásiránya határozza meg, hanem azok a sziklák és folyókanyarulatok is, amelyek ezen a bizonyos helyen találhatóak. A fiataloknak tehát nem csak a hagyomány megismétlésére kell felkészülniük, hanem alkalmazkodniuk kell az új feltételekhez is, amelyekkel előbb vagy utóbb elkerülhetetlenül találkozni fognak. Ez az, amiért a módszer majdnem ugyanolyan fontos, mint a nevelés tartalma. A svájci pszichológus, Jean Piaget tökéletesen fejezte ki ezt:

...A gyermek a felnőtté érésakor sem hajlik arra, hogy a jó viselkedés indítóokait és szabályait készen elfogadja, hanem inkább saját egyéni erőfeszítései és tapasztalatai segítségével szerzi meg azokat. Másrészt a társadalom is olyan új nemzedéket vár, amely több mint az előző egyszerű utánzata – gazdagodás.³

– Érttem – mondta László. – A nevelésnek nem csak a múltban megszerzett tudást kell átadnia, hanem a fiatalok kreativitását is fejleszteni kell, hogy képesek legyenek az új helyzeteket kezelni, a társadalmat pedig gazdagítani. Ezt nem tudjuk egyszerűen a készen kapott modellek lemásolásával elérni, származzanak bár a hagyományból vagy külföldről.

– Így van. Azt is mondhatjuk, hogy a nevelésnek abban kell segítenie, hogy az ember növekedjék, és ne csak szaporodjék. És itt a cserkészlet jelentősége. A cserkészlet nem valami előre meghatározott dolgot próbál „belepréselni” a gyermekbe, hanem segít neki, hogy kifejezhesse azt, ami benne van. Nem csupán az határozza meg a cserkészletet, amit a gyermeknek átad, hanem a használt módszere is. Nem kísérel meg előre elkészített szabályokat adni, hanem minden gyermeket ellát egy irányítással, amely lehetővé teszi neki, hogy megtalálja a saját útját, függetlenül a külső körülményektől.

– Magyarán: a cserkészlet tanulni tanít.

– Helyes!

– Ezt tényleg minden hozzánk csatlakozónak értenie és támogatnia kellene. Arra gondol tehát, hogy első feladatunk a szövetség nevelési koncepciójának megfogalmazása kellene, hogy legyen?

³ Jean Piaget, *Psychologie et Education*, Payot

– Igen. Azt hiszem, ez legalább három ok miatt alapvető fontosságú. Először is mert meg kell határozni azokat a célokat, amely köré majd a részletes ifjúsági programotok épül; másodsor azért, hogy felkérhessétek a felnőtt vezetőket, hogy elköteleződjenek egy sajátos koncepció mellett; harmadszor pedig, hogy bemutathassátok a közönségnek és a szülőknek a mozgalmat és azt, amit a fiataloknak kínál. Főzők még egy kis teát. Kérsz?

– Igen, köszönöm. Közben elrendezem a jegyzeteimet.

Amikor a professzor visszatért a teáskannával, László azt javasolta, hogy foglalják össze a beszélgetést:

– Értem, hogy miért fontos megfogalmazni egy nevelési koncepciót, és már azt is tudom, hogy minek kellene benne lennie:

1. Az országban ma élő fiatalok legfőbb igényeinek elemzése.
2. Hogyan tud a cserkészlet ezeknek az igényeknek megfelelni? Más szóval azok a nevelési célok, amelyeket mi a saját helyzetünkben el akarunk érni.
3. Hogyan akarjuk ezeket a célokat konkrét lépésekkel elérni; milyen tevékenységekkel és milyen fajta nevelői kapcsolattal a fiatalok és felnőttek között?

Viszont van még egy kérdésem – tette hozzá László. – Milyen eljárást javasol, hogy elérjük ezt az eredményt?

– Jó összefoglalás volt – helyeselt a professzor. – És ez meg is válaszolja a kérdésed. Az első lépés valóban a fiatalok főbb igényeinek az azonosítása. Összeszedhetsz egy csoportot olyan vezetőkből, akiknek széles körű tapasztalataik vannak, és megkérheted őket, hogy szedjék össze, amit láttak-hallottak. Adhatsz nekik a témával foglalkozó dokumentumokat, hogy megindítsd a beszélgetést. Nekem is van néhány újságcikkem az ifjúság problémáiról, azokat oda tudom adni. De ez ne akadályozzon meg téged és a barátaidat, hogy ti magatok is keressetek más szakirodalmat, például az egyetemi könyvtárban.

– Nem ismer esetleg ön is néhány szakértőt, aki segíthetne, például pedagógiával foglalkozókat vagy kutatókat?

– De igen, még van néhány barátom a bölcsészkaron. A fiatalok igényeinek felmérése egyelőre nagyon új folyamat hazánkban, de azt hiszem, eszembe fog jutni egy-két név. Bárhogy is legyen, nagyon fontos, hogy létrehozzatok egy kis kutató és elemző csoportot. Ne felejtsetek el, hogy az általatok megírt nevelési

koncepció a sajtótok lesz, nem egy egyetemé vagy valami nevelési intézményé vagy másvalakié. Egyszerűen kell leírni, úgy, hogy mindenki megértse, és akkor könnyen közvetíthető lesz minden érintettnek: vezetők, szülők, barátok stb.

László nem akart visszaélni a professzor idejével, így kiitta a teáját, megköszönte a kedves vendéglátást, és elindult. Mostanában kell találkoznia Évával, aki már legalább egy órája befejezte a műszakját a kórházban, és vár rá a szövetség székházában. Ugyanazzal a villamossal ment vissza a belvárosba. A cserkészszövetség átmenetileg egy régi bástyában talált otthon, amelyet a város bocsátott rendelkezésre, előtte egy kis park terült el. Az egyik keskeny ablakon fény szűrődött ki: Éva már ott volt. László meggyorsította a lépteit és benyomta a történelmi épület nehéz ajtaját, mielőtt felment volna a hideg kőlépcsőházon keresztül.

Az első emelet jó részét egy hatalmas, boltozatos terem foglalta el. Ez volt a szövetség országos irodája, amelyet „főhadiszállásnak” hívtak. A terem közepén egy régi fekete tábla és nagyjából harminc szék állt szép rendben, ez volt a tárgyaló, ahol az üléseket tartották. Körülötte voltak az „irodák”, ahová a szövetség „ügyfélszolgálati pultjai” települtek: néhány kecskelábú asztal, egy konyhaszekrény és egy pár szék; közöttük szétszórva paravánok, amelyeket más cserkészszövetségek poszterei díszítettek. Az ablakok a vastag falak keskeny réseiben kaptak helyet: igen csekély fényt engedtek be. A gyéren elszórt villanykörtékből áradó sárga fényt László – hangulatától függően – hol romantikusnak, hol lehangolóknak találta.

Elment a titkárság, a vezetőség, majd az elnök asztala mellett – utóbbit a szövetség zászlaja díszítette – végül odaért Évához, aki a Programbizottság asztalánál ült, szemközt egy hatalmas elektromos írógéppel. Amikor meghallotta a lépteit, Éva megfordult és szigorúan nézett rá:

– Szia Laci! Újfent késtél, természetesen.

– Szia Éva! Ne dühöngj! Sajnálom, de Keszeli professzor tovább tartóztatott, mint terveztem.

– Rendben. Oké, ne vesztegessük az időt. Le kell gépelnünk a bizottsági ülés meghívóit, és akkor holnap lefénymásolom a kórházban.

– Honnan szerezted ezt a szörnyeteget? – kérdezte László az írógépre mutatva.

– István valahogy rábeszélte a városháza egyik tisztviselőjét, hogy adományozza nekünk. Nyilván kaptak pénzt, hogy vegyenek számítógépeket. Teljesen jól működik, eltekintve az „o” betűtől, amelyik beragadt, de egy

csöpp alkohol majd rendesen kitisztítja.

László leült mellé és figyelte, amint az ujjai fürgén kopogtak a billentyűkön. Apró, határozott nő volt, finom, de eltökélt arccal, amelyet rövid, barna haj keretezett. Farmert és magasnyakú pulóvert viselt, egyszerűen. László nagyra becsülte intelligenciájáért és szervezőképességéért, ami komoly előnyt jelentett a csapatmunkában, mivel ő maga – mint ezt nyíltan el is ismerte – álmódzó volt és mint ilyen, meglehetősen szétszórt. Csodálta elkötelezettségéért is. Éva gond nélkül órákat töltött a „főhadiszálláson” egy-egy kimerítő nappali vagy éjszakai kórházi műszak után. Időközben erősen beesteledett, és a helyiséget nyirkosnak és hidegnek érezték. László levette bőrkabátját, és Éva vállára terítette, aki ezt egy gyors mosollyal köszönte meg.

– Na, mit hallottál az öreg proftól? Mesélj!

...

Szeptember 13., vasárnap, 16 óra

A Programbizottság ülése éppen befejeződött. László és Éva még ott maradt rendet rakni a teremben, amiben segítségükre volt István is, aki szintén a Programbizottság tagja volt, és a fővárosban lakott. A többi – vidéki – résztvevő sietett az állomásra, aggódva, hogy lekési a hazafelé menő vonatját.

– Mit gondolsz az ülésről, Pisti? – kérdezte László, miközben a székeket rakta egymásra.

István a városi vízművek mérnöke volt, így bejárása volt a városházára. Harmincegy éves volt, vörös hajú, rendkívül erős: nyugodt, szelíd óriás. A főváros egyik első cserkészcsapatának az alapítója volt, és veleszületett tehetsége volt a pedagógiához.

– Tetszett Éva javaslata, hogy rendezzünk vitát a két részre osztott csoportban, ahol az egyik társaság a fiatalok igényeit, a másik pedig a cserkészlet erőforrásait képviselte. Azt hiszem, ennek köszönhető, hogy jópár érdekes ötlet születhetett. Bár még nem minden bizottsági tag szokott hozzá az ilyen módszerekhez...

Éva a rendrakást a két férfit hagyva sebesen jegyzetelte a találkozók eredményeit a tábláról:

– Addig jutottunk, ameddig ezen az ülésen eljuthattunk. Jól elő tudtuk

készíteni a menetrenddel, amit László talált ki a professzorával, meg a szakirodalommal, amit a könyvtárban találtatok. Megvannak az alapjaink egy nevelési koncepcióhoz. Már csak meg kell szövegeznünk, ennyi az egész.

– Szerinted Péter egyet fog érteni a koncepciókkal? – kérdezte István.

Péter ötvenöt éves középiskolai tanár volt, őt választotta meg a legutóbbi közgyűlés a szövetség elnökévé. Éva kicsit eltöprengett, mielőtt válaszolt volna:

– Azzal bíztak meg minket, hogy készítsünk elő egy átdolgozott nevelési programot, hogy azt a következő közgyűlés elfogadhassa. Nem kell minden pontosvesszőnél Péter egyetértését kérnünk. Előrefelé kell haladnunk. Majd később beszélünk vele.

– De mi a következő lépés?

László, aki eddig a fal mellett halmozta fel a székeket, most fogott egy partvist, és megszólalt:

– Most, hogy már van egy általános nevelési koncepciónk, miért nem vesszük elő a régi, hagyományos cserkészprogram elemeit, és modernizáljuk őket? Pisti, nem zavar, hogy én csinálom az egészet?

– Na, egy pillanat! Szeretnék valami hozzátenni. Elfelejtetted a korosztályokat. Pillanatnyilag vannak farkaskölykeink és cserkészeink, plusz egy eléggé gyerekcipőben járó rover-korosztály, de az angoloknak és a svédeknek ott vannak a hódjaik öttől hét éves korig...

– Igen, és a németek meg a franciák kettéválasztották a cserkész korosztályt a fiatalabb „Jungpfadfinder”-ekre és az idősebb „Pfadfinder”-ekre. De te is nagyon jól tudod, hogy az öreg vezetők harcolni fognak, hogy maradjunk a jó öreg, hagyományos három korosztálynál! Ráadásul valószínűleg ez az egyetlen olyan korosztályi rendszer, amelyet pillanatnyilag működtetni tudunk.

– Ez nem ok arra, hogy ne vizsgáljuk meg a korosztályok rendszerét – szakította félbe Éva. – Ésszel kell dolgoznunk. Nem értem, miért kellene ész nélkül tisztelnünk a hagyományt, anélkül hogy előbb feltennénk magunknak néhány kérdést. Legalább abban biztosnak kellene lennünk, hogy a korosztályok felosztása megfelel mai fiatalok fejlődési szakaszainak.

– Egy másik dolog – tette hozzá István, miközben egyik kezében egy lapáttal, másikban egy műanyag dobozzal László felé közelített –, hogy mit is értesz pontosan a régi cserkészprogram modernizálásán?

– Egyszerű – válaszolta László. – Ha megnézed a régi programot, akkor látod, hogy minden korosztályra van egyfajta általános felépítés, például sport, élet a szabadban, kézművesség és ügyesség, megfigyelések stb. Ez lehetővé tenné számunkra, hogy meghatározzuk, hogy mit kell tanulniuk a cserkészeinknek, miközben ötletet adna nekünk a tevékenységekre. Aztán már csak ki kellene találnunk egy sor új ötletet, hogy megfeleljünk a mai fiatalok igényeinek.

– Így tényleg gyorsan haladhatnánk – ismerte el István.

– Mindenképpen mellette szól az egyszerűsége!

– Igen, de ez tényleg megfelel annak a nevelési koncepciónak, amit épp most dolgoztunk ki? – vágott vissza Éva. – Tényleg benne van ebben minden, amit ki akarunk dolgozni? Miért „sport”, ahelyett hogy inkább „mozgás általi önkifejezés” lenne és miért „megfigyelés” a „logikus érvelés” helyett? Az igaz, hogy a régi rendszernek megvolt az az előnye, hogy egyszerű volt, de valójában nem több, mint az elsajátítandó tevékenységek vagy ismeretek katalógusa.

– Csodálkoznék – mondta László –, ha nem bonyolítanánk agyon a dolgokat. Elődeink pragmatikusabbak voltak...

– Évának igaza van – ismerte el István. – Már gondolkoztam ezen a szemponton. A régi cserkészprogramban a gyerekek például megtanulták a szemafor jelzéseit vagy a morzeábécét. Ha – a cserkészprogram modernizálása céljából – azt mondjuk, hogy lecseréljük ezeket telefonra vagy rádióamatőröködsre, az már nem felel meg ugyanannak a célkitűzésnek.

– Tényleg nem? Miért? – kérdezte László.

– Egyszerű ez is – mondta Éva. – A szemafort is és a rádiót is kommunikációra használjuk, nem? De ha a cserkészek megtanulják szemafor kódjait, akkor egyszerre fejlődik a képi memóriájuk, megfigyelőképességük és mozgáskoordinációjuk. Ugyanezt nem tudod elérni egy rádiókészülékkel.

– Kicsit úgy tűnik nekem, hogy ez az a csapda, amibe a nyugat-európai cserkészzet gyakran beleesett – tette hozzá István. – Németországban tavaly nyáron láttam cserkészeket, amint számítógépet használtak a táborban, de nem tudták használni a tájoló, de még a térképet sem igazán.

– Lehet, hogy a mai német fiataloknak fontosabb a számítógép használatát megtanulni, mint a tájolóét.

– Jó, de akkor mit csinálnak a táborban meg portyán?

– De miért kellene portyázni menniük? – László kezdte elveszteni a türelmét.

– Éppen erről van szó – szakította félbe Éva, hogy kicsit megnyugtassa a kedélyeket. – Mindkettőtöknek igaza van. Nem az a kérdés, hogy modernizáljuk-e a tevékenységeket, hanem az, hogy pontosan tudjuk: milyen nevelési célokra alkalmas ez vagy az a tevékenység! A tevékenység csak eszköz ahhoz, hogy elérjük a nevelési célt.

– Bárhogy is legyen – szólt közbe István saját álláspontját védve –, néhány tevékenység biztosan megfelel a cserkészlet alapvető elemeinek, például a kinti, természetközeli elfoglaltságok.

– Persze, de ami fontos, az az, hogy tudjuk, milyen nevelési céloknak felelnek meg ezek. Például miért olyan fontos a cserkészletben a természet? Ha elmulasztjuk az ilyen típusú kérdéseket megválaszolni, akkor az kényszeres cselekvéshez vezet, ismételtetjük a tevékenységeinket, mert a hagyomány ezt diktálja, anélkül hogy feltennénk a kérdést, hogy miért. És ha eljön az idő, hogy az új igényekhez alakítsuk őket, akkor képtelenek leszünk erre, mert soha nem gondoltuk át, hogy mit is csinálunk!

– Figyeljete! – kezdte László –, a hétvége hosszú volt és fárasztó. Bevallom, nagyon nem tudom, hogy most mihez fogjunk. Éva, mit gondolsz?

– Két fontos dolog következik abból, amit eddig mondtunk. Az első, hogy meg kell kísérelnünk létrehozni egy általános felépítést, amely minden korosztálynak megfelel, hogy ebben helyezhessük el a nevelési céljainkat. Ez a felépítés ne csak egy katalógus legyen, mint a régi rendszer. A második dolog, hogy meg kell vizsgálnunk, hogy a mai korosztály-határok valóban megfelelnek-e a mai fiatalok fejlődési szakaszainak.

– Nekem ez szörnyen elvont és intellektuális – morgott László.

– Ne csüggedj! – bátorította Éva – Eszembe jutott valami! Kérjük meg az öreg profodat, hogy segítsen. Az ötletei tényleg hasznosak voltak a hétvégén. Szerintem küldjük el neki egy beszámolót az ülésről, és kérdezzük meg, hogy mi legyen szerinte a következő lépés. Mit gondolsz?

– Miért ne? – válaszolta László – Feltéve, hogy te megcsinárod. A következő két hétre találtam egy kis munkát egy gyárban, úgyhogy jóval kevesebb időm lesz.

– Oké, fiúk! Nagyon jól haladunk, úgyhogy ne essetek kétségbe! Zárjuk be a boltot, és menjünk haza. Mindenkit meghívok egy kávéra a Petőfibe. Megérdemeljük!

...

Szeptember 14., hétfő, 8 óra

Aznap Évának csak tízre kellett bemennie a kórházba. Korán felkelt, és levelet írt Keszeli professzornak.

Tisztelt Professzor Úr!

Mint a Cserkészszövetség Programbizottságának elnöke, szeretném megköszönni Önnek azt az értékes segítséget, amelyet Koszta Lászlón keresztül azon feladatunk első lépéséhez nyújtott, hogy kidolgozzuk Szövetségünk új nevelési programját. Felvázoltunk egy általános nevelési koncepciót, amely nagyjából Szövetségünk „létének okát” jelenti. A szöveg egy példányát a levélhez csatolva megtalálja.

Ezúttal bizottságunk szeretné tudni, hogyan lépjen tovább. Nyúlunk vissza a '30-as évekből származó hagyományos programhoz, és kíséreljük meg azt modernizálni a nevelési koncepcióban megfogalmazottak szerint, vagy legyünk ambiciózusabbak, és próbálunk meg minden egyes korosztálynak részletes nevelési célokat meghatározni, aztán javasoljunk olyan tevékenységeket, amelyekkel ezeket a célokat elérhetjük?

A magam részéről inkább a második módszer felé hajlok, de bevallom, nem igazán tudom, hogyan is kellene nekifogni. Mély benyomást tettek rám az Ön munkánk első lépéséhez Lászlónak adott tanácsai, és kíváncsi vagyok, beleegyezne-e, hogy újra segít nekünk. Tudom, hogy az Ön ideje is korlátozott, ennek ellenére remélem, hogy lesz alkalma segíteni nekünk.

Válaszát várva,

őszinte tisztelettel:

Bárdos Éva

Nevelési koncepciónk

1. Kik vagyunk?

Önkéntes fiatalok és felnőttek mozgalma vagyunk, akik a nem-formális nevelést támogatjuk, amely kiegészíti a családot és az iskolát.

Nyitottak vagyunk minden fiatal – fiúk és lányok – felé, tekintet nélkül szociális, etnikai, vallási vagy kulturális származásra.

Az egész személyiség fejlesztésére összpontosítunk, figyelembe véve a személyiség minden vonatkozását: test és egészség, szellem, érzelmek, jellem, lélek és társas dimenzió.

Célunk, hogy minden fiatalnak segítsünk képességeinek teljes kibontakozásában, biztosítsuk legtágabb értelemben vett jólétét, és lehetővé tegyük számára, hogy aktív és felelős polgárrá váljék, amilyenre hazánknak szüksége van.

2. Nehézségek, amelyekkel a fiatalok szembenéznek

Felismertük azokat a különös nehézségeket, amelyekkel a fiatalok találkoznak abban a változó helyzetben, amely országunkat jellemzi.

- Először is a piacgazdaság anyagi sikerre való törekvést idéz elő, ahol a pénz és az egyén kultusza uralkodik. Értékválságot tapasztalunk. Úgy látszik, a „Nyugat” először legrosszabb termékeit exportálja hozzánk: az emberi kapcsolatok haszonelvű kihasználása, korrupció, maffia, pornográfia stb.
- Az árak növekedése, a munkanélküliség és a szociális rendszer hanyatlása bizonytalanság-érzést és szorongást kelt. Sok ember arra kényszerül, hogy több munkát is vállaljon a túlélésért, és nem marad ideje társas és közösségi tevékenységekre.
- A fiatalok és a felnőttek közötti kapcsolat feszültté vált, mivel éppen annak a családnak kellene megválaszolnia a kérdéseket, amelyek egységét az erkölcsi hanyatlás és a gazdasági válság fenyegeti.
- A költségvetési nehézségek minőségi romláshoz vezetnek az iskolarendszerben és a felsőoktatásban. A gazdasági nehézségek és a munkanélküliség miatt a fiatalok hosszú ideig függő viszonyban maradnak szüleiktől, és nem tudják elérni azt a függetlenséget, amelyre törekcsenek.
- Országunk természeti környezetét rendkívül károsan befolyásolta az iránta tanúsított sokévi közöny. A jelenlegi helyzet különösen a gyermekek és a fiatalok egészségét veszélyezteti. Sürgősen javítani kell a

környezettudatosságon.

- Hiányzik a fiatalok és a felnőttek között kommunikáció. A fiatalok úgy érzik, hogy az értetlenség falába ütköznek. Úgy érzik, a mai társadalom rideg, és képtelen elfogadni az egyéniséget. Azt érzik, hogy képességeiket és törekvéseiket nem ismerik el, és hogy semmit sem lehet tenni a társadalmi problémák megoldásáért.
- A fiatalok egyre inkább visszahúzódnak. Félnek a jövőtől és attól, hogy felelősséget vállaljanak a társadalomban. Sokan egy másik társadalomról álmodnak, és szeretnék külföldre távozni. Mások az erőszak és a bűnözés útjára sodródnak. Az ésszerűtlenség újjáéledését tapasztaljuk. A szekták – egyik zártabb, mint a másik – nagy közönséget vonzanak.

3. A fejlődés lehetőségei

Elismerjük társadalmunk pozitív jellemzőit is, amelyekre elképzelésünket alapozni szeretnénk.

- Minden nehézség ellenére is sokkal nyitottabb a társadalmunk. Vállalkozó szellemű egyének és csoportok képesek új és termékeny társadalmi és gazdasági tevékenységeket elindítani.
- Az információ szabadsága létezik, még akkor is, ha a könyvek és az újságok drágák. A fiatalok könnyebben kiismerik magukat a világban, és könnyebben jutnak információkhoz.
- Most tudjuk meg, hogy a történelmet meghamisították. Társadalmunk újra meg akarja találni nemzeti kultúrájának gyökereit, és hangsúlyozni szeretné identitását.
- Az ország nincs híján tehetségnek, intellektuális téren valódi lehetőségeink nyílnak, és bőven van tettvágy. Sok új kezdeményezés szárnyra kaphatna egy kis ösztönzéssel. A nemzetközi kapcsolatok is ösztönzőleg hatnak.
- A fiatalok jeleket keresnek, hogy reménykedhessenek és hihessenek a jövőben. Sokan próbálnak az erkölcsös életmód elvei szerint élni, barátságokat kötni, és kifejezni magukat. Elutasítják a pillanatnyi érdekeken alapuló felületes szabályokat és kapcsolatokat. Állandó kritikájuk azt a mély vágyukat is kifejezi, hogy kiutat találjanak a jelen válságból.

4. Amit tenni akarunk

A cserkészlet által, és fiatalok és a felnőttek között a bizalmon és a kommunikáción alapuló nevelői kapcsolat által a következőket szeretnénk tenni a fiatalokért. Segítünk

nekik...

- ...megismerni képességeiket, megadni nekik a személyes elismertség érzését, megerősíteni önbizalmukat, és olyan értékrendhez jutni, amelyet ők maguk fedeznek fel és fogadnak el önként oly módon, hogy ez szilárd alapul szolgáljon személyes életük felépítéséhez.
- ...felelős magatartást kialakítani önmagukkal és másokkal szemben.
- ...minden egyén méltóságát tisztelni, és elutasítani az idegengyűlöletet és a rasszizmust.
- ...tisztelni a természeti környezetet, és minden azt fenyegető tevékenység ellen küzdeni.
- ...tudni, hogyan tájékozódjanak, és hogyan ismerjék meg a társadalmi valóságot először helyi, majd országos és nemzetközi szinten.
- ...az emberi közösségek egymásrautaltságát felismerni, és kifejleszteni az igazság érzékét és együttműködés képességét.
- ...felkészíteni őket, hogy sikeresen tudjanak szembenézni a változásokkal, elsajátítva a szükséges tudást és képességeket az új technológiák alkalmazásához, és kifejleszteni alkalmazkodóképességüket.
- ...megszerezni mindazon motivációkat és képességeket, amelyekkel integrálódhatnak a társadalomba, hogy aktív szerepet játsszanak benne, és hozzájáruljanak fejlődéséhez.
- ...képesé válni egy feladat sikeres megoldására csapatban, minden nehézség ellenére is.
- ...felismerni az élet anyagi vonatkozásokon túli értelmét és lelki dimenzióit.
- ...közösségük kulturális és lelki gyökereit megerősíteni, miközben más közösségek és fajok iránt is toleránsak maradnak.